

~~M 26-9~~
~~9~~

F. A. ANDREJEV

VEPSKIJAN GRAMMATIKAN

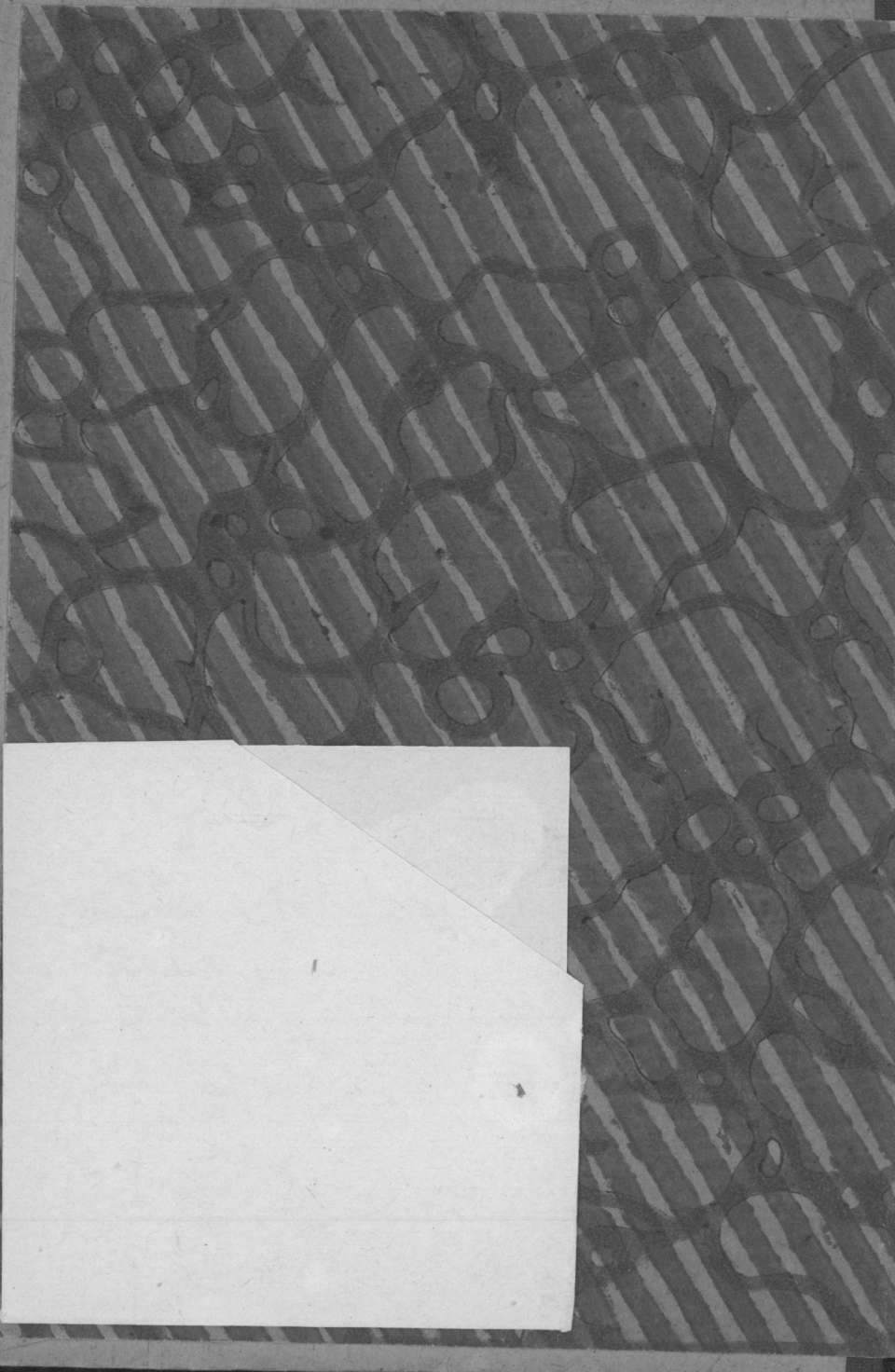
OPENDUZKIRJ

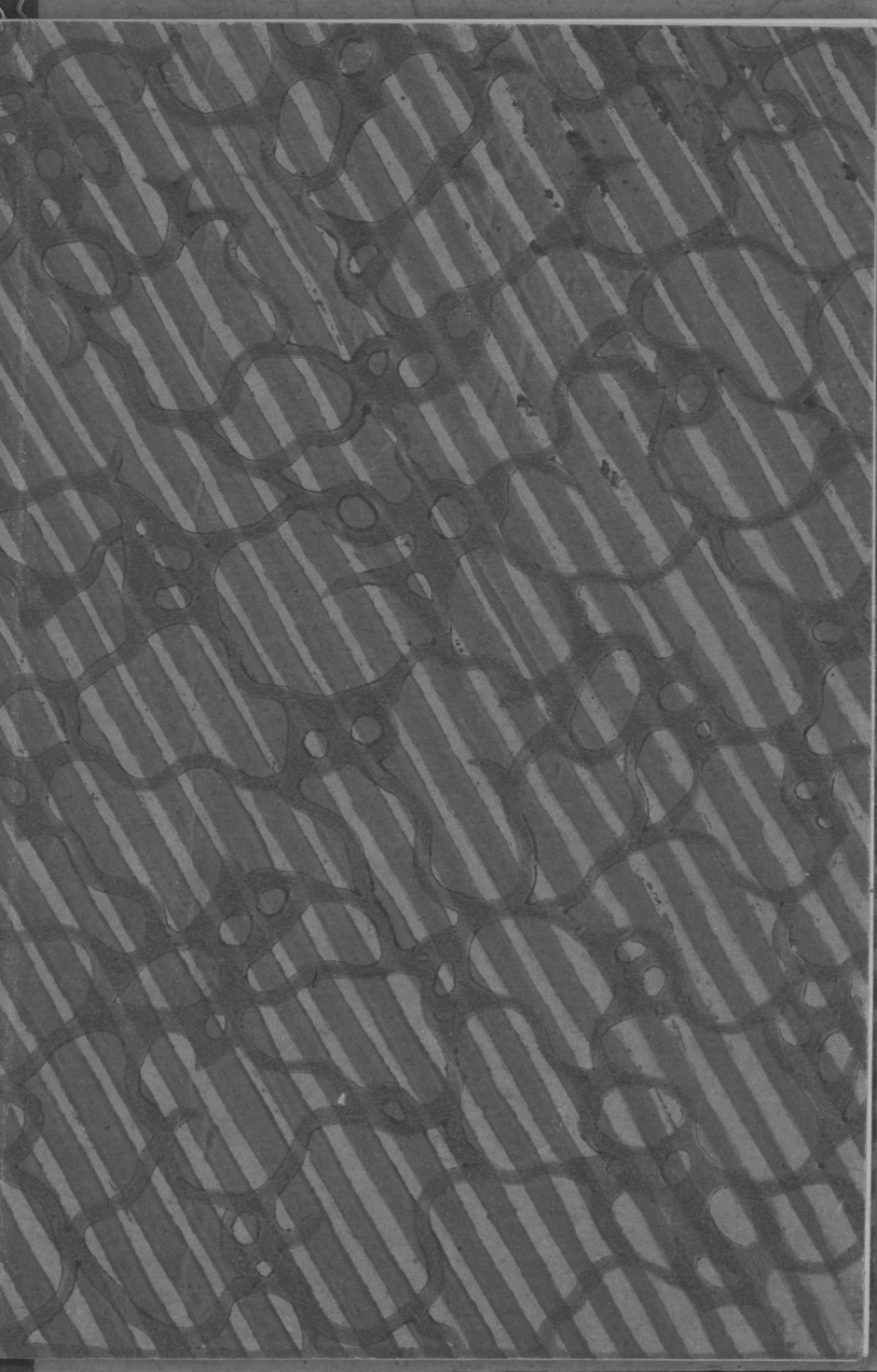
EZ'MÄIZELE
I TOIZELE
KLASSALE

KIRJA

Leningrad

1934

H Бенчек
2-1

F. A. ANDREJEV

VEPSKIJAN GRAMMATIKAN OPENDUZKIRJ

EZ'MÄIZELE I TOIZELE KLASSALE
VEPSKIJAS NACAL'NIJAS ŠKOLAS

№ 1

Г.П.Б. в ЛНГР
Ц. 1934 г.
АКТ № 758

Gosudarstvennij Izdatel'stv „KIRJA“
Leningrad, 1934.

Ф. А. Андреев

УЧЕБНИК ПО ВЕПСССКОМУ ЯЗЫКУ

для 1-го и 2-го класса

НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Утверждено Ленинградским Областным Отделом
Народного Образования

Отв. редактор: М. Хямяляйнен
Техн. редактор: Ф. Перхо

Заказ № 2450. Фо. м. бумаги 82×110.
Тираж 1.100 экз. „Кирья“ № 117.
1,8 автор. л. Кол. зн. в листе 35.000.
Сдано в набор 22/IX-34. Подписано
к печати 19/X-34. Ленгорлит № 28106.

Государств. Типография „Кирьяная“. Ленинград 24. Харьковская 9.

Ez'mäine voz'.

§ 1. Sanund.

Rad 1. Lugegat, mi om sanutet koirha polin, sid sepha polin, a sid niicukaizhe polin.

*Sep tagob.
Niicukaine lugeb.
Koir nutab.*

Rad 2. Ez'mäi kirjutagat se, mi om sanutet linduihe polin, a sid zver'he polin.

Kut zivotnijad änestadas.

Kana kakatab. Koir nutab. Janiŝ lolotab. Tedr' huturdab. Kazi nõugab. Variŝ krangab. Kondi rön-gab. Saraklinduihe (päskoihut) vicitab. Lehm mön-gab. Py pistäb.

Rad 3. Dumaigat, min voib sanuda heboho polin i sanugat icetoi mel' vaihil. Kirjutagat nene vaihed tetratihe. Kirjutada

zavot'kat sures bukvaspei, a agjha pangat tock. Sanugat vaihil icetoi mel' nitjaha polin i vaihed ningazo kirjutagat. Sid sanugat vaihil icetoi mel' prihaizehe polin i mugazo kirjutagat.

Rad 4. Lugegat alahan särg'he, varişaha, reboihe, oravaha sigaha i linduizehe polin.

Kundelkat, kut luktes än aleneb jonoştet vaihil. Änt'me klub, kus voumicese yks' mel' i zavodişe toine.

Särg' ujelese. Variş lendlese. Reboi jokseb. Oravaine hyppib. Sigä congoişe. Linduine vicitab.

Vaihil sanutet miheni polin yks' voumitet mel' kuçuse sanundaks.

Rad. 5. Kirjutagat i tockiden sijas pangat vaihed, mitced sättas, mişe tegizihezoi sanundad. Jälges kaikuttušt' sanundad pangat tockaine.

Mil min ratas.

Adral kynttas.	Oruzjal	Ägehel
Venehel	Lituukal	Ongel
Kirvhel	Neglal	Pörol
Pilal	Mäcul	Luzikal

(Kirjutadas, ajelesoi, ägestadas, nittäs, ongitadas, ombeltas, pildäs, captas, kynttas, särptas, vätas, ambusketas.)

Rad 6. a) Lugegat kaik sanundad syguzehe polin, a sid touv'he polin. Lyukati lugegat sanund saraklindhu (päskoihudhe) polin, sid meçha polin, vihmha polin, hydegehe polin, lumehe polin, purghu polin, säha polin. b) Kirjutagat sanundad hydegehe polin, lumehe polin, meçha polin i vihmha polin.

Syguz'.

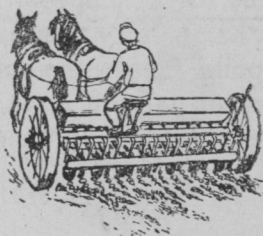
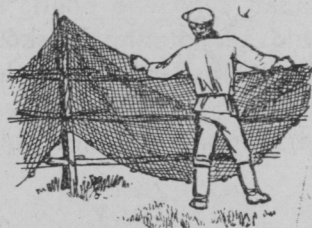
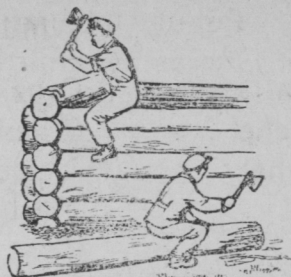
Valab vihm.
Pakuştui meç.
Vilumb sä.
Lendi saraklind (päskoihut).

Touv'.

Langez' lumi.
Hoştab hyde.
Puhub 'purg.
Packab vilu.

Rad 7. Kirjutagat jä'l'geti sanundad muga, kut siiştas kartinaized.

Kalanik kuidab verkod.
Prihaine kirjutab.
Kolhoznik semendab semendmašinal.
Oravaine ištub pul.
Soujad soudas pertin.
Lapsed vätas mächu.

Rad 8. Lugegat sanutez. Kirjutagat hänespei sanundad ez'mäi kahtes vaihespei, sid kuumes, sid nelläs, sid vides, a sid kudes.

Syguz'.

Läm keza proidi. Tuli syguz'. Peiväd tegihezoi lyhembad. Pyudol pei liib kolhoznikoil yberdyt. Kai-das kartohkad. Aigoiš homenčil lapsed artelil asttas školha. Kurged letas suvi polhe. Paksus sumotab

vihm. Puhub tulläine. Pakustunu lehtez lankteb maha. Mečas vähemb kulub linduiden vicitest.

Rad 9. Kirjutagat ez'mäi sanundad zavodaha polin, a sil kolhozha polin.

Zavodal radab äi rabocijoid. Kolhozha toiba traktorin. Kolhoznikoil ma om yht'hine. Rabocijad zavodal ratas udarno. Äi kolhoznikoid oma udarnikad. Traktor pašib i radab toized radod. Zavodal tehtas mašinad. Kaik kolhoznikad lindäs zazitocnijad. Hyväs rados rabocijoile udarnikoile andoiba premijan.

Rad 10. Lugegat stihotvorenij. Jäl'ges kaikuttuš' sanundad tehkat siizund. Kirjutagat, mi om sanutet mägudehe polin, lumehe polin, a sid Vanäha polin.

Vanä.

Şurgab Vanä regudel	I nikonz ij säraida —
Deryunanno mägudel.	— Mikş vilud ij varaida?
Mägut lujas topsitet	Torskahtab i torskahtab,
Prihaizil om joksotet.	Vaişe lumi pöl'skahtab.
Vanä kebmiş sobaiziş	Vast mägehe joksendeb,
Oleb suriş pakaiziş.	Vot kut lämman saskendeb.

Rad 11. Tehkat ice sanutez „Kut Petä segoi rugihezhe“ ez'mäi kirjutamata, a sid kirjutagat. Kaikutte sanund zavot'kat nil vaihil, kudamed oma anttut necid alemba. Jäl'ges kaikuttuš' sanundad pangat tockaine.

Petä oli Kerdan hän Rugihes homaici
Çvetuized oliba Petä bradi keradamha i
Sid hän Mamaze kulişti

Rad. 12. Alahan anttut sanuteses sanundad oma segoitet. Kirjutagat hiid muga, mişe hij siištaiz kut tariz el'gendusen täht.

Silmiden sijas paniba hilyded. Irdal oli läm. Kolä i Maşa lumespei tegiba suren kuklan. Kolä i Masa läksiba irdale vānmaha. Kuklale kädehe paniba ludan.

Rad 13. Lugegat kulubasel nene kuume sanundad. Kudamei vaihel aleneb än' ez'mäizen sanundan lugesdes? Toizen? Kuumanden?

Kirjutagat anttut sanundad i jonošttagat kaikutces sanundas se vajah, kudamel än' lugesdes aleneb.

Lapsed asttas školha opendamazh.

Lapsed asttas školha.

Lapsed asttas.

Rad 14. Tehkat mugazo, kut edehko rados.

Hebo vedab. Hebo vedab regen. Hebo vedab suren regen. Aeroplan lendab ylähan şumunke. Aero-plan lendab ylähan. Aeroplan lendab.

Rad 15. Tehkat mugazo, kut ylembaiziş radoiş.

Vanä opendase. Vanä opendase školas. Vanä opendase školas comin.

Pioner om primer. Pioner om primer kaikile. Pioner om primer kaikile lapsile. Pioner om primer kaikile lapsile školas.

Sanundas lop agjal än' aleneb i tegese siizund. Kirjutades neçe ozutase siizund znamal — panese tockaine.

§ 2. Vaihiden yhtıştuz sanundas.

Rad 16. Yhtıştelgat kut tariz anttut vaihed.

Sanugam ninga: prihaine lugeb. Pionerad pajatadas.

Opendai Kolhoznikad Kirvhel Omb-
lij Sabicij Kalanik Peiväine
Lind Meçnik Koir

(Ratas, kalatab, captas, ombleb, opendab, sabiceb, paştab, len-
dab, nutab, meçtab.)

Rad 17. Anttut vaihed yhtiştelgat muga, kut tariz el'gendu-
sen täht. Kaçkat, kut toizoitelesoi vaihiden lop agjad.

Şkol'nik kirjutab Şkol'nik kadoti (pöro)
Hebo vedab Hiin om (regi)
Ten uhoici Te om (lumi)
Lapsed asttas Lapsed tuliba (şkol)
Laukas om äi Laukas mödas (tavar)

Rad 18. Kirjutades tockiden sijas pangat sanundoihe vaihed,
mitced sättas kyzundoidme. Kyzundoid kirjutada ij tariz.

Minä olen udarnik.

Minä opendamoi (*kus?*). Minä comin jo mahtan
. (*midä rata?*). Minä olen (*ken?*). Minä
radan (*kut?*). Udarnik mahtab rata i mahtab
. (*midä?*).

(Lugeda i kirjutada, şkolas, udarno, lebaitas, udarnik.)

Rad 19. Kirjutades skopkiş anttut vaihed kăkat muga, mişe
hij sättaiz sanundas.

Mij udarnikad.

- Miiden şkolas om äi (udarnik)
Vot kut mij otimoiş (rad)
1. Comin kävelta (şkol)
2. Hyvin opetas i (rad)
3. Abutada toine (toine)
4. Kaikile kirjutadas (oktäbrätad)

§ 3. Sur' bukv nimiş.

Rad 20. Kirjutesed portretoiden al kirjutagat iceletoi tetratihe. Mitces bukvaspei tariz kirjutada nimi, otcesv i familij?

*Vladimir Iljic
Lenin.*

*Iosif Vissarionovic
Stalin.*

Rad 21. Kirjutagat nimed, otcestvad i familijad kut ozutet.

Minun tatan kuçtas Ivan Petrovic Sidorov. Minun mamam kuçtas Minun dedan kuçtas Minun baban kuçtas Minun vellen kuçtas Minun sizaren kuçtas

Nimed, otçestvad i familijad kirjutasoi kaikan sures bukvaspei.

Rad 22. Kirjutagat ez'mäi prihaiziden nimed, a sid niicukai- ziden nimed. Jesli kudam sur' bukv löumei kirjutada, siloi kirjutagat händast ij yks' kerd.

Olä, Ira, III, Şura, Ş Ş Ş, Jaşa, Kolä, Manä, Raja, Nina, Valä, Zina, Petä, Vera, Vanä, Julä, Ilja, Lönä, Tanä, Zenä, Daşa, Sonä, Tonä, Borä, Dora, Tolä, Fanä, Grişa, Mişa, Mitä.

Rad 23. Kirjutagad tockiden sijas familijad.

Kolä Petrov i Miša kerdan ij tuldet školha. Mij käskimei Katäle i Vanäle tedištada, min täht hij ij tuldet školha. Kaik škol'nikad miiden klassas pagiziba neče polin. Manä Senä Sonä pagiziba, miše Kolä i Miša ei kehttut tulda. Varä Zina pagiziba, miše hij läzuškanziba. Lopud lapsed pagiziba min putui. Toizel peiväl tedištimei, miše Kolä i Miša läzuiba.

Rad 24. Kirjutagat ez'mäi lidnoiden nimed, sid deryunoiden sid jogiden i jär'viden.

Lidn Leningrad, lidn Pyud, deryun Agj, jogi Svir*, jogi Volga, lidn Har'kov, jogi Don, deryun Mägi, lidn Rāzan', deryun Laht, deryun Ladv, jogi Kama, lidn Moskv, lidn Stalingrad, lidn Uljanovsk, jogi Ajat', jogi Dnepr, jär'v Oneg, jär'v Pāzar', jogi Oka.

**Lidnoiden' deryunoiden, jogiden i jär'viden
nimed kirjutasoi kaikan sures bukvaspei.**

Rad. 25. Kirjutagat ez'mäi kolhozoiden nimed, a sid zavodoi den nimed.

Zavod „Bol'ševik“, kolhoz „Sirp“, kolhoz „Pioner“, zavod „Karl Marksan“, kolhoz „Üdarnik“, zavod „Dinamo“, kolhoz „Rusked Täht“.

Rad 26. Kirjutades tockiden sijas pangat nimed.

Mij elämei deryunas

Miiden deryunanno om jogi jär'v

Lähembaine lidn' mišpei om

Rad 27. Kirjutagat ez'mäi lehmiden nimed, sid koiriden, a sid heboiden.

Şarik, Krasoi, Soboi, Marsik, Kirjoi, Pätkoi, Burko, Kopcik, Burşa, Mustikij, Virgoi, Mal'cik, Kutaş, Şlipka, Serko, Kar'ko, Riş ko.

Zivodnijoiden nimed kirjutasoi kalkan sures bukvaspei.

Ş 4. Slogad i vaihiden kirjutez strockalpei strockale.

Ku-ku!

Ka-ka-ka!

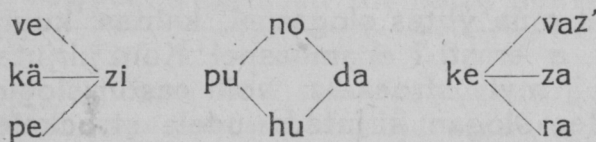
Kra!

Rad 28. Kut tij kirgutei maman, konz hän tišpei om edahan? Ozutagat käden mahnindal, äjalek castile jagatei kirktes vaihen „**mama**“. Kut kirgutei **Vanän**? Vaihen castid ozutagat käden mahnindal. A kut kirgutei **Manän**? **Valän**? **Kolän**? **Petän**? Ozutagat käden mahnindal, äjalek castile jagatei kaikutcen anttut vaihen.

Rad 29. Anttut vaihed: **mama, Kolä, Vanä, Mitä, Maša, hebo, kazi, regi, mečata, sidoda, punoda, rušitada, sibitada, pažag, kover, sokaz, lambaz, kerandez, variš, pačaz** — kirjutagat i jagagat jonoizil castile.

Naku ninga: Ma-ma, Ko-lä, pu-no-da, pa-zag lam-baz. Vaihed jagasoi castile, vaihen cast' kučuse, slogaks.

Rad 30. Yhtišttagat anttut slogad. Mitced tegesoi vaihed? Kirjutagad nene vaihed i jonoizil jagagat hiid slogile.

Rad 31. Kirjutagat kogonaizelaz anttut kodi zivotnijoiden nimed. Kirjutades vaihed jonoizil jagagat slogile.

He. . . . Ka. . . . (Hebo, lambaz, kazi, vaza, bošak
Va. . . . Ka. . . . kana.)
Lam. . . .
Bo. . . .

Rad 32. Tockiden sijas kirjutagat slog, mitte tariz, i toine toizespei slogad erigoitelkat jonoizil.

Lap...tuli... şkol... Za...di... rok. Lap....o...ba
tet...tid i ruc... Mın ra...şka...? Tu... pe...men i
lap...mä... ba ...dale. Si... za...di... vä...

(Tuliba, lapsed, zavodihe, şkolha, otiba, ruckad, radaşkatas, tetratid, tuli, peremen, mäniba, sigä, zavodiba, irdale, väta).

Rad. 33. Kirjutagat ez'mäi vaihed, kudamed oma yhtes slo-gaspei, sid kahtes, sid kuumes, a sid nelläs.

Kana, lind, oza, siga, hebo, kolhoz, zavod, brigadir, rad, pä, ö, soba, händikaz, udarnik, veneh, syguz', näk, pert', nor, sobitada, ruşitada, toda, kalatada, vedada, koritada, sulata, kivi, mela, pu, rugiz, kagr, kuz', lep, hab, kakac, saraklind, kägi, lambaz, vaza, laps'.

Vaihed oma yhtes slo-gaspei, kahtes, kuumes, nelläs, a eraşti i enambaspei. Konz kirjutades vajeh ij myly strockale, voib castin slogid ili yhten slogan kirjutada udele strockale.

Rad 34. Kirjutades ozutagat jonoizil, kut voib kirjutada vai-hen strockalpei toizele.

Ninga; ka-latada, kala-tada, kalata-da.

Kalatada, lugeda, kävuda, vöda, sidoda, tapta, koverta, traktor, maşin, tapandmaşin, semendmaşin, zavod, fabrik, kolhoz, brigadir, meçata, rizada, sanuda.

§ 5. Kulundad i bukvad.

Rad 35. Jagagad slogile anttut vaihed: *oza, igä, abu, uni, Ira Olä,*

Kirjutagat neniš vaihišpei vaiše ez'mäized slogad i sanugat hiid änel.

Voibik slogad *o, i, a, u,* i *O* jagada vól mitcileni castile?

Kirjutagat neniš vaihišpei toized slogad: *za, ga, bu, ni, ra, lä.*

Voibik, sanugam, slogan „*za*“ jagada vól castile? A voibik jagada castile slogan „*ra*“?

Sanugat, slogiš „*za*“ i „*ra*“ mi om yhtevuitte i mi ij yhtevuitte?

Rad 36. Jagagat slogile alahan anttut vaihed i ez'mäi kirjutagat ned slogad, kudamid iisa jagada tagemba, a sid kirjutagat ned, kudamed voib jagada i tagemba mitcilese castile.

Ägeh, uzor, lumi, keza, kalu, usad, ylähän, ilo, Ivan, äned, alahan, opeta, ozuta, sanu, capa, kävu, kaçu.

Vaihed voib jagada kulundoile, hij oma kulundoišpei. Kulundad znamatas bukvil.

Rad 37. Kirjutagat anttut sanundad i tockiden sijas pangat ned bukvad, mitcil znamatas kulundad, kudamihe polin pagizese kaikutces sanundas. Skopkiš kyzundoid kirjutada ij tariz:

Kirjutagat ninga: mez'jaine buzaidab *ZZZ*.

Mez'jaine buzaidab... (*kut?*). Koir äraidab... (*kut?*).

Tulläine ulaidab... (*kut?*). Linduine vicitab... (*kut?*).

Siga röhkab... (*kut?*) Lehm mongab... (*kut?*)

Variš krangab... (*kut?*). Lehtesed sobaitas... (*kut?*).

(*zzz...*, *uuu...*, *r-r-r...*, *hr-hr-hr...*, *rrr...*, *mu-u-u...*, *krr-rr...*, *ssss...*)

Rad 38. Lyukat i kirjutagat ned kulundad, kudamed oma kaikutces vaihes kudamelgi strockal.

1. Peza, pert', repoi, lop, paha, pu.
2. Kalu, näk, kell, tik, kova, kivi.
3. Mel, om coma, murik, mama,
4. Lumi, Olä, kalu, lamp.
5. Siga, sumk, Svir, soba, cas, stul.

§ 6. Änkulundad i sätkulundad.

Rad 39. Sanugat erizi kulundad:

a, o, u, m, p, k, t, s.

Kudamiden kulundoiden sanudes su lujemba avaidase? A kudamiden vähemba? Kudamiden kulundoiden sanudes vozduh suspei kebjemba lähteb? A kudamiden löumemba? Kudamiden kulundoiden sanudes än' lujemba kulub?

Rad 40. Kirjutagat anttut vaihişpei ez'mäi ned kulundad, kudamiden sanudes än' kulub lujemba. Sid kirjutagat ned kulundad, kudamiden sanudes än' kulub vähemba.

Oza, igä, puzu, vezi, liha, muna, curu, paha, hebo, şum, soba, şinad, cipud, kana, huled, tavar, viçad, vilu, sorzad, sahar.

Ned kulundad, kudamiden sanudes än' kulub lujemba, kuçusoi än' kulundoikş sanugam, *a, o, u, e, ä, ö, y, i*, 1. Ned kulundad, kudamiden sanudes än' kulub vähemba, kuçusoi sätkulundoikş, sanugam *b, c, ç, d, f, h, s, m, n* i toized.

Rad 41. Anttut sanundad kirjutagati tockiden sijas lizoitel-
gat ned än'kulundad, mitced tariz.

Miiden k..lhozas ratas ...darno. Minun t...t om
ud...rnik. K..lhoz...s ... ma m...şınad. M...şınad
tariz ka...ta. Ud...l vod...l miiden kolhozha todas
i tr...ktor...n. Minun vell' op...ndase traktoristaks.
Traktor k...ndab i ...gestab. Traktor t...pab i s...
mendab. Traktor tar...z ka...ta.

Rad 42. Anttut sanundad kirjutagati tockiden sijas pangat
ned sätkulundad, mitced tariz.

Miiden mas om äi za...odoid i fab...ikoid. Zavo-
doil i fabrikoil te...tas mitced p...tui ta...arad.
Tava...ad tehtas ma...inoil ra...ocijad. Rabo...ijad
ra...as u...arno. U...arnik rada...ezine...as. Hy...
äs rado...udarnikale anttas pre...ijan.

Rad 43. Anttut vaihed kirjutates jagagat slogile i lugegat
äjak om kaikutces vaihes än'kulundoi i äjak om slogid. Än'-
kulundad alahanpei jonoştagat.

Ninga: *Ko-lä, sa-mo-var.*

Kolä, samovar, pada, veneh, pöro, kera, ägehed, adi-
vod, ozavad, teravad, takerda, sobita, kazvata, kerada,
ozuta, teramba, koverda, kohenda, semenda, ruşita,
rebita, sabuta, kaice, kalata, teda, comita.

Rad 44. Anttut sanundoişpei ez'mäi kirjutagat ned vaihed,
kudamed oma kahtes slogaspei, sid kuumes slogaspei, a sid
yhtes slogaspei. Än'kulundad kaikutces vaihes alahanpei jo-
nostagat.

Mişa opendas şkolas. Hänel oma tetratid, ruck i
pöro. Mişa navedib tetratid pidäda puhthad. Hän

om tark. Redukahid tetratid hänel ele. Miša paksus pezeb käded. Kodiš sumkan comasti ripputeleb varnha. Miša comin i lugeb. Tat i man kundeltas hänen lugendan hyviš meliš.

Kuverz' vaihes om än'kulundoid, severz' hänes i slogid

§ 7. Än'kulundad ä, ö, y.

Rad' 45. Anttut vaihed kirjutades jagagat slogile i jonoštogat alahanpei vaiše ned slogad, kudamiš om än'kulund *ä*. Sanugat jonoštet slogad änelaz i kundelkat, kut kulutas sätkulundad, kudamed siištas edel än'kulundad *ä*.

Mägi, mär, nägub, Vanä, Kolä, lämm, särez, särba, Vasä, vägi, lävä, käzi, kared, Varä, räbu, kábä, bäkiceb, tägä, täpušk, pälag', pälad, päzu, azäm, pidä, idäb,

Än'kulund *ä* pehmitab sätkulundan, kudam siizub edel hänt, i nece sätkulund kaikan kulub pehmdäs.

Rad 46. Tehkat anttut vaihidenke mugazo, kut ylembaizes 45 hados. Jonoštogat slogat, kudamiš om än'kulund *ö*.

Möst, möda, vöda, söda, löda,

Än'kulund *ö* mugazo, kut i *ä*, pehmitab sätkulundan, kudam siizub vaihes edel hänt, i nece sätkulund kaikan kulub pehmdäs.

Rad 47. Anttut vaihidenke tehkat mugazo, kut ylembaizis 45 i 46 rados. Jonoŝtagat slogad, kudamiŝ om än'kulund y,

Mylyda, kyzuda, hydegēs, nyhttä, pyhktä, py, pöly, tyn', tugeta, rygib, kysta, kyndab, kynzib, hyvä, kymne, usytada, sydämes, syvä, lyhud,

Än'kulund y mugazo, kut ä i ö, pehmitab sätkulundan, kudam siizub vaihes edel hänt, i neçe sätkulund kaikan kulub pehmdäs.

Rad 48. Anttut sanundoišpei kirjutugat vaiše ned vaihed, kudamiŝ om ili ä, ili ö, ili y. Slogad neniden än'kulundoidenke jonoŝtagat.

Kolä i Lönä käveltas ŝkolha. Hij oma oktäbrätad i opendasoi hyvin. Ehtkoizel Kolä käveleb Lönännost. Hij yhtes opetas urokad. Yhtes i vätas. Ŝurktas mägdelpēi regudel. Ŝkolha hij nikonz ij möhästugoi. Homesil Lönä lähteb kodiŝpei i mäneb Kolännost, a sid yhtes i tönttas ŝkolha.

§ 8. Kaks'jaized än'kulundad.

Rad 49. Kirjutagad anttut sanundad i alahanpei jonoŝtagad ned vaihed, kudamiŝ sireti siiŝtas kaks' yhtevuittuŝt' än'kulund bukvad. Sanugat änelaz jonoŝtet vaihed i kundelkat, kut sanusoi sireti kaks' yhtenvuittuŝt' än'kulundad.

Miiden kolhoz om sur'. Miiden kolhozas om kuume traktorad. Kaik kolhoznikad huuttas rados. Miiden kolhozas äi semendase liibäd i iŝtutase kartohkoid. Aigoiš kol'hoznikad lähttas radole i möhäi tuldās kodihe. Lodırid miiden kolhozas iile. .

Rad 50. Anttut vaihed ez'mäi lugegat, a sid kirjutades jagagat hiid slogile. Alahanpei jonošttagat ned slogad, kudamiš om sireti kaks' yhtevuittušt' än'kulundad.

Ninga; *mii*-den, *sii*-näd, *luu*-na.

Miiden, siinäd, luukas, puudas, huudub, hiiden, sii-zub, kiitä, piitä, hiinäta, liibäd, kuud, suumed, hiitä, riigut, viic, kuume, suugad, iile, iisa.

Rad 51. Jonoštet slogad (rad 50) sanugat änelaz i kundelkat, kut kulutas sireti siizjad, kaks' yhtevuittušt' än'kulundad.

Konz vaihes siištaz sireti kaks' än'kulundan i sanusoi yhtes, neče kuçuse kaks'jaizeks än'kulundaks (ii, uu i m. t.)

Rad. 52. Kirjutagat anttut sanundad i tockiden sijaz pangat ned kaks'jaized än'kulundad, mitced sättas.

Manä käveleb şkolha k...manden voden...le sidä homendest, mişe hänt ed nägeiz asttes kirşougunke ... gil. Manä comin t...kuib opendajan nevondan. Kirjad, tetratid, karandaşid i v...cut karandaşin vestes Manäl kaikan puhthad. Hän navedib kaiken rata-l...kas i puhthas. Manä om pioner. Pionerale ...sa rata nimidä kut putui.

(uu, ii, uu, uu, ii, uu, ii)

Rad 53. Kirjutagat anttut sanundad i vaihed kaks'jaiziden än'kulundoidenke jagagat slogile. Slogad kaks'jaiziden än'kulundoidenke alahanpei jonošttagat.

Kezal miiden deryunas oliba lapsiden jaslid. Jasliş radoiba kuume pestunad. Nene oliba niitced miiden

kolhozaspei. Iilend sida peiväd, miše škol'nikad niicu-kaized eba jostaiz peniden lapsidennost jaslihe. Todas bebaizid, vätas hiidenke i kaikile vesol. Pigei miiden kolhozas jaslid radaškatas ymbri voden.

Rad 54. Jonošet slogad (rad 53) sanugat äntelaz i kundelkat, kut kulutas sireti siizjad kaks', yhtevuittušt' än'kulundad.

Kone tariz kirjutada vajeh strockalpei strockale, kaks'jaizen än'kulundan sireti siizjad kaks' yhtevuittušt' bukvad toine toizespei ij erigoitelkoiš (hii-den, kuu-dad).

Rad 55. Kirjutagat anttut vaihed i jagagat hiid slogile muga, kut tariz strockalpei strockale kirjutesen täht.

Suugad, suumed, luukad, kuume, kiitä, piitä, hiitä, hiinäd, siinäd, suukuine, tuukuida, huukab, nuuzi, ruugasine, huudub.

Rad 56. Kirjutagat anttut stihotvorenij i jonoštagat alahanpei ned vaihed, kudamiš siištas sireti kaks' än'kulundad. Šanugat nene vaihed änelaz.

Tal'v.

Packub pakaine aidoidme, mečadme,
Kibinoil brizgiceb peiväine lumedme.
Tullöihut puhoudab — ybused pyhkoudab,
Teravil neglaizil rozadme iškoudab.
Hydegess puhuded, uzoroil iknaized,
Mäthazel kulutas lapsiden iloized.

Rad 57. Kirjutagat tagemba anttut stihotvorenij i vaihiš, kudamiš sireti siištas kaks' ij yhtevuittušt' än'kulundad, yhted nene än'kulundad alahanpei jonošttagat.

Päzutas, libutas — lämbitab mäthaine.
Tänambei lebupei, homen möst opetas
Parembe, pigemba edelez sirdyutas.
"Kazvamei — surile smenan mij andamei,
Rusktañ znamönan völ ylemba lendamei."

Rad 58. Vaihed, kudamiš oma jonoštet kaks' sireti siizjad ij yhtevuittušt' än'kulundad (rad. 57), sanugat änelaz i kundelkat, kut vaihes kulutas nene sireti siizjad än'kulundad. Sid probui-gat sanuda hiid yhtedazoi, erizi vaihespei, no muga, kut hij kulutas vaihes.

Rad 59. Ez'mäi lugegat, a sid kirjutagat i jagagat slogile anttut vaihed. Ned slogad, kudamiš sireti siištas kaks' ij yhtevuittušt' än'kulundad, alahanpei jonošttagat.

Ninga: *vou-ged, sou-mad, ryu-nad.*

Vouged, soumad, ryunad, kou-had, uinota, vaigatad, leikab, voida, souda, roidä, deryun, vyug, kaiken, loudad, houdad, alaized, toine, koirata, lyuta, heikta, koivud, löumas, roimaht', muiged, taivaz.

Rad 60. Sanugat änelaz erizi slogad vaihiš: **soumad, ryunad, leikab, roidä, kaiken, löumei.** Mitte om i kut kulub ez'mäine slog ez'mäizes vaihes? Toizes? Kuumandes? A lopuiš vaihiš?

Rad 61. Nene vaihed (rad. 60) kirjutagat, jagagat slogile i jonošttagat sireti siizjad än'kulundad. Sanugat änelaz sireti siizjad än'kulundad yhtedazoi, erizi vaihišpei, no muga, kut hij kulutas vaihes.

**Konz kaks' ij yhtevuittušt' än'kulundad siištas vaihes sireti i sanusoi yhtes, neče kučuse muga-
zo kaks'jaizeks än'kulundaks.**

Hij oma: *ou, au, yu, ei, ai, öu, ui, i, m, t.*

**Konz vajeh jagase slogile i kirjutase strockal-
pei strockale, kaks'jaizen än'kulundan bukvad
toine toizespei ij erigoitelkoiš.**

Rad 62. Lugegat sanutez i kirjutagat hänespei ned vaihed, kudamiš oma kaks'jaized än'kulundad. Hiid alahanpei jonoštagat.

Ongitez.

Sä oli coma. Tullöihut vähäizel puhui suvespei. Minä otin onged, cunzud, lyuzin karbhan i tönduin lähembaizen kudonnost. Tačin ongen i hän völ ij ehtind päzda, a puloine hänes vändaškanz'. Kokaiz särgine. Sid toine. Paksus i päzliba ongespei. Keskhe putliba i ahnuded.

Pälici casus minei pol' puzušt' kalad. Yhtnägoi puloine hilläšti, no syväs mäneškanz' vedehe. Vedaškanzin löumei. Mel'he tuli, miše pes'k huba, a pes'k i katteiz. Tošt' onged elend. Hubiš meliš tönduin minä kodihe.

Rad 63. Anttut vaihed kirjutagat i jagagat slogile, muga, kučtariz oleiz jagada, konz nene vaihed kirjutaizihezoi strockalpei strockale.

Laukas, aigoiš, ryunad, kaida, kouhtan, soubas, ryukad, deryunad, hougod, hougoib, souvab, hoi-
kad, roukad, rouhad, ez'mäi, sanui, kazvoi, ladvaized, pihkuized, houmhuded, pyudoized, kalaized.

§ 9. Jota „j”.

Rad. 64. a) Kirjutagat anttut sanundad i jonoŝtagat ned vaihed, kudamiŝ om jotanke än'kulund ez'mäizes agjas. b) Jonoŝtet vaihed kirjutagat erizi ja jagagat hiid slogile.

Läzn miiden deryunas om jogi. Kezal mij paksus jatoŝtesin joksimei jogele i kyl'blimois. Kerdan prihaine Jermoi bradi syväle i jesli sured ij ottanuz, hän ice ij voinui lähtta. Jäl'ges neçidä mijemei roht'koi brattä edahaks. Syguzel jogi katlese jal.

Rad. 65. Tehkat mugazo, kut ylembaizes rados, no vaiŝe jonoŝtagat i jagagat slogile ned vaihed, kudamiŝ jotanke än'kulund om vaihel keskes. Ninga: hib-jas, oruz-jas, si-jas.

Miiden kolhozas kaik zivatad oma hibjas. Tatam radab pajas. Hän kohenzi kurkan oruzjas. Jär'ven pohjas om peskuine. Miiden pert' siizub deryunan agjas. Mij ŝkolas lugemei i kirjutamei. Kolhoznijas rados pol'zad enamb. Minun familij om Jermolajev.

Rad. 66. Tehkat mugazo kut ylembaiziŝ radoiŝ, no vaiŝe jonoŝtagat i jagagat slogile ned vaihed, kudamiŝ jotanke än'kulund om vaihem lop agjas.

Ninga: pa-ja, o-ja, Dar-ja.

Kolhozas om tehtut uz' paja. Miiden jogehe lankteb oja. Edahanpei kului pajo. Darja radab jasliŝ. Neçe verk om völ luja. Partan taga teda iciiz sija. Raja da Zoja käveltas ŝkolha.

Än'kulundad a,o,u,e,y,ä,i jotanke „j” anttas slogan ja,jo,ju,je,jy,ji. Konz vajah jagase slogile i kirjutase strockalpei strockale, jota „j” än'kulundaspei, kudamenno siizub, ij erigoitelte.

Rad 67. a) Lugegat anttut vaihed. b) Tehkat icesatoišpei neniden vaihidenke sanundad i kirjutagat tetratihe. Oja, paja, jyvã, juru, jãl'g, armijas, sel'skijas sovetas.

Rad 68. a) Lugegat anttut sanutez, a sid kirjutagat i alãhanpei jonošttagat ned vaihed, kudamiš lop agjas om „j“. b) Kirjutagat nene vaihed erizi i jonošttagat hiiš jãl'gmaine slog. v) Sanugat ãnelaz jonostet slogad i kundelkat, kut kulutas ãn'kulund „j“ i jota „j“.

Ende i nygude.

Mijal ende oli çarskij vlast'. Raboçijoiden i krest'janoiden elo oli huba. Hiid abidiba pomeššikad i kapitalistad. Oktãbrskijal revoluçijal rabocijad i krest'janad otiba burzujoiłpei vlastin. Oktãbr'skij revoluçij oli 1917 vodel. Nygude mijal om sovetskij vlast'. Rabocijad i krest'janad leninskijan partijan rukovodstval stroidãs uden hyvãn elon, socializman.

Rad 69. Tehkat icesatoišpei sanundad anttut vaihidenke.

Familij, Krasnij armij, sobranij, sel'skij sovet, sabicij, mãricij, mij, hij, tij, kolhoznij.

Konz vaihen lop agjas kulub kuti kaks'jainen „i“, tariz kirjutada „ij“.

Ninga: sovetskij, armij, sobranij.

Rad. 70. Kirjutades tockiden sijas pangat mitced tariz bukvad Sabc... iugeb kan'gad. Školas om pionersk... sobrani... Krasn... arm... zaššiššaib sovetskijan sojuzan vragoišpei. Mi... olimei ekskursijal. Vasil... mãni meçradoile. Ombl... ombleb pal'ton. Jogel Sviril om stroidyt elektricesk... stanç...

Toine voz'.

§ 1. Kyzund sanundad.

Rad 1. a) Lugegat kulubasel anttut stihotvorenij. Lugegat ninga: yks' lugeb kyzundad, a toine lugeb vastused nenile kyzundoile. Kundelkad, kut mäneb än' kyzudes. Mitte znam siizub kyzund sanundan agjas?

b) Kirjutagat vaiše yhted kyzundad.

Kenen nene nityd, kyndatez, pyudod?

—Kaik neçe miiden, kolhozoiden ma.

Mi neçe stroiše peiväl i öl?

—Stroiše zdaniy, zdaniy ij pen'.

Mi neçe lineb?

—Lineb zavod, tuhad hän ij yhted

andab kolhozoile mašinoid vodeks.

Rad 2. Lugegat kyzundad i ankat kaikutcele kyzundale vastuz yhtel vaihel: Ka. En. Sid neçe kirjutagat.

Puhtasteled sinä hambhad? Edel söndad pezled käded? Kyl'betihe käveled? Puhtasteled sobad? Pezletoi edel magattaha panendad? Tehled homesel fizkul'turad?

Mahtad risuida? Mahtad struzdä? Mahtadik comin lugeda? Mahtadik kirjaized kirjutada? Mahtad ujetlas? Mahtad raçhil ajada? Mahtad ongitada?

Kyzudes än' yleneb.

Rad 3. a) Lugegat kyzundad huras poles i vastused hiile oiktas poles. Kut tij lugetei kyzundad i kut lugetei vastused?
 b) Kirjutagat kyzundad i jäl'ges kaikuttušt' kyzundad kirjutagat vastuz.

Kyzundad

Vastused

1. Kolä om pioner?	1. Kolä om pioner.
2. Hän opendas comin?	2. Hän opendas comin.
3. Hän om udarnik?	3. Hän om udarnik.
4. Abutab hän toizile?	4. Hän abutab toizile.
5. Tat hänel kolhoznik?	5. Tat hänel kolhoznik.

Rad 4. Kaikutte sanund lugegat kaks' kerdad: ez'mäi lugegat kuti kyzund, a sid kuti hänele vastuz.

Oktäbr'skijan praznikan mij mänemei demonstračijale. Miil om rusked flag. Kaik mij siizutamoiš räduile. Uličadme töndumei pajonke. Pajatada mij mahtamei. Praznikan lineb diki vesol.

Rad 5. Lugegat kaik vastused oiktas poles. Sanugat, mitte oli anttut ez'mäine kyzund? A toine kyzund? Kuumanz'? Nel-länz'? Videnz'? Kirjutagat kaikutte kyzund i sirhe hänele vastuz.

Kyzundad

Vastused

1.	1. Tatam om kolhoznik.
2.	2. Hän radab udarno.
3.	3. Tattain paniba brigadiraks.
4.	4. Hänen brigadas kaik oma udarnikad.
5.	5. Ka, hiid premiruiba.

**Sanund kyzundanke kucuse kyzund sanund.
Jäl'ges hänt kirjutase kyzund znam.**

Rad 6. Jagagat straniç poleti. Hurha polhe kirjutagad anketan kyzundad, a oiktaha vastused nenile kyzundoile.

Anket.

1. Kut sinun nimi i familij?
2. Äjäk sinij vot?
3. Kut kuçuse sinun şkol?
4. Kus hän om?
5. Kudames klassas sinä opendatoi?

Rad 7. Kirjutagat anttut şutkaine i pangat, kust tariz, tock ili kyzund znam.

Min radad.

— Nimida

A hän min radab

— Minij abutab

Koiraine, min nutad

— Händikahid pöl'gastelen

Koiraine, min händan luiپیشتid

— Händikahid varaidan

Rad 8. Kaikutcele jonoştet vaihele kirjutagat kyzund. Ez'mäi, sanugat kyzundad kirjutamata.

Ninga: Kuna tönđuiba Kolä Petänke?

Kezal Kolä Petänke tönđuiba **marjoihe**. Sä oli **zar**. Asttes tedme Kolä i Petä **pajatiba** i veslas toine toizenke **pagiziba**. Yhtnägoi Petä **oikaht'** i **fati** Kolän kädes. Kolä **kaçouzi** Petäha', a sid tele. Láz hiiden jougoiş hilläşti **ujui** — hahk gad. Kolä ij **pöl'gastund**. a **sirdihe** ice i **vedalz'** Petän gadaspei tagemba. Sid hän **lyudouz'** kalun i **işki** gadad pädme ij yhteb

kerdad. Gadan Kolä rikoi i sanut: „Neçe gad oli jadovitij“.

Rad 9. Kirjutagat vastused kogonaizelaz. Vastusihe vaihed mitced tariz, otkat kyzundoišpei.

Krasnijan armijan vozd'.

Ken om Krasnijan armijan vozd'? (Klim Jefremovic Vorošilov). Min voz'ne tovariş Vorošilov zavodi rata sahtas? (kuz' voz'ne). Äjanik hän sali poukad peiväks? (Kymne kopiikad). A min hän radoi tagemba? (oli paimnen, kulakol, kazakan, zavodal rabocijan). Min täht händast äjan kerdad pidiba tyr'miş i oigendeliba ssilkaha? (Sen täht, mişe hän borçuihe rabocijan klassan vragoidenke). Min tovariş Vorošilov radoi Oktäbr'skijan revoluçijan aigan? (Kamandui rusktil bojevijoil oträdoil).

Rad 10. Kirjutagat kogonaized vastused.

Oktäbr'skij revoluçij.

Mihe revoluçij kuçuse Oktäbr'skijaks? Mitte partij mäni i vedi rabocijoid i krest'janoid ezinenas? Ken siloi kommunisticeskijas partijas siizui ezipäs? Kenen oliba Oktäbr'skijaha revoluçijahasei fabrikad, zavodad i kaik parembad mad? Kenen oma kaik nene nygude?

(Sihe, mişe revoluçij oli Oktäbril; kommunisticeskij partij; Lenin; fabrikantoiden, zavodcikoiden i pomeşsikoiden; rabocijoiden i krest'janoiden.)

§ 2. Kida sanund.

Rad. 11. Lugegad neçe stihotvorenij.

Lugegat komedal äneli comaşti. Mitte znam siizub jäl'ges äjid sanundoid? Kirjutagat neçe.

Kahthe näht rata?	Maşinoid enamb?
Yht'nudel rata!	Semeta enamb!
Zavodal, fabrikal,	Zazitocnij elo!
Kolhoznijal mal!	Uzydel elo! Pigemba stroidä Sovetskijal mal.

Rad 12. Lugegat jarzakemba (virazitel'nijas) nene sanundad (lozungad) i kundelkat, kut mäneb än'. Mitte znam siizub jäl'ges kaikuttuş' sanundad? Kirjutagat nene lozungad.

Kaik radho!
Lodırid kysta!
Kulakoid kysta!
Laske om terveh miiden udarnik!
Laske Krasnij armij om terveh!
Laske tavarış Stalin om terveh!

Kidanke sanudes än' kulub lujemba.

Rad 13 a) Lugegat kaikutte sanund huras i oiktas poles. Mitcel änel lugetei sanundad oiktas poles? Mitte znam siizub jäl'ges nenid sanundoid? b) Kirjutagat sanundad oiktas polespei.

1. Mitte coma.	1. Ah, mitte coma eht!
2. Tusktuin.	2. Ah, kut minä tusktuin!
3. Maged len'.	3. Nu i maged len'!
4. Hubä sä.	4. Nu i sä!

Jäl'ges kida sanundad kirjutase kida znam(!)

Rad 14 Kirjutagat ez'mäi kida sanundad, a sid kyzund sanundad.

Min tedad, sine polin ala kyzele.

Ajab muzik hiin regenke, a hänele vastha astub sused.

„Voidik sused!“ — „Tervhelaz!“

„A min vedad?“ — „Hougon!“

„Mitsen hougon? Vet' sinei hiin?“

„A jesli näged, miše hiin, ka mihe i kyzeled?“

Rad 15. Lugegat kaikutte sanund kaikutces rädus. Kut mäneb än' kaikutcen sanundan lugeses.

Hän om kodiş. Hän om kodiş? A hän om jo kodiş!

Len' om coma. Len' om coma? Nu i len'!

Irdal om zar. Irdal om zar? Nu. i zar!

Rad 16. 15 radospei kirjutagat kaik kyzund sanundad, a sid kaik kida sanundad. Lugegad jänuded sanundad, mil hij siiştas erizi kirjutet sanundoişpei?

Sanundad, kudamiş iile kyzundad i kudamed sanusoi kidastamata, kuçusoi sanu sanundoikş.

Rad. 17. Lugegatsanutez. Kirjutagat i pangat, kuņa tariz, ili tock, ili kyzund, ili kida znam.

Vlas dädän oşibk.

— Midäk ed nuuze — Kyzui Vlasal akaze

— Hyvä, ehtin.

— Vot ka kolhoznik, narovi, otab sindei hodhu Pahom

— Mi minij Pahom Pahom ij nacal'nik ole a mugoi zo muzik kutii minä

Vlas venui vól casun, eskai hilläšti tündui pyudole
Pahoman brigad amü jo kyndi

— Kaçkat, velled, Vlas astub Hyväd peiväd voidik
sinä Vlas

— Kuna tiid neçen aikte kandoi
Pahom kändi Vlasan pyudon polhe

— Näged

— Nägen kynttut äi

— Se-se

Rad 18. Dumaigat i kirjutagat icesatoišpei kyzund, kida i sanu sanundoid.

§ 3. Alfavit.

Kaikid bukvid om 29 i yks' pehmitai znam „i“.
Bukvad siiştas toine toizespei ninga:

a ä b c ç d e f g h i j k l m n

a ä be ce çe de eef ge ha i jot ka el em en

o ö p r s ş t u v y z z i

o ö pe er es sa te u ve y ze ze i pehmitai znam.

Ningoi bukviden siizund kuçuse **alfavitaks**.

Än'kulundoid miiden alfavitas om yhesa (9).

Hij oma ningomad: **a, ä, e, i, o, ö, u, y, i**.

Yks' kulund om mugoi, kudamed iisa sanuda ni än'kulundaks, ni sätkulundaks, i hänt mij kuçumei pol'änizeks. Neçe kulund om „j“ (jota). Pehmitaz znam nimittuş' kulundad ij znamada. Lopud bukvad oma kaik sätkulundad.

Rad 19. Kirjutagat alfavitaspei kaik sätkulund bukvad. Äjak hiid om kaiked?

Rad 20. Lugegat anttut bukvad i sanugat änelaz kaikutte bukv muga, kut om ozutet alfavitas.

RSFSR (er, es, ef, es, er) SSSR, ÇK, VKP(b),

Rad 21. Anttut vaihed kirjutagat muga, miše hij siištaiz toine toizespei ez'mäizid bukvidme muga, kut nene bukvad siištas toine toizespei alfavitas.

Mitcile bukvile necid iile nimid?

Miša, Petä, Olä, Asä, Dunä, Tonä, Fedä, Ira, Şanä, Raja, Lönä, Zina, Liza, Grisa, Vera, Nina.

Rad 22. Kirjutagad tiiden klassas şkol'nikoiden familijad alfavitnijas siizundas.

Mitcile bukvile familijoid iile?

Rad 23. Kirjutagat anttut stihotvorenij i kaikutces vaihes alahanpei sätkulundad jonoştagat.

Tal'v tuli.

Irdal soumidme poukaşkanz' pakaine,
Vouktil svetuizil sädati pud.
Vouktal lumudel katoi kaik pyudoized
Vilul tal'ven janvarskijal kul.

Jär'ved, joged i kaik pened ojaize†
Katoi jal, pälpei lumuden pan'.
Rahvaz jär'vedme toriba tropaized,
Hebo jo regenke jär'vedme män'.

Rad 24. Lugegat slogidme anttut vaihed. Äjanik kerdad avoi-
datei sun ez'mäizen vaihen sanudes? Toizen? Kuumanden?
A lopuiden vaihiden sanudes?

Kä-gi. He-bo. Ve-neh. A-bu-ta. Pä.
O-za. So-bi-ta-da. Lu. O-zu-ta.

Rad 25. Sanugat slogidme vajeh „ägestada“. Äjak slogad
neçid vaihes? Mitte ez'mäine? Toine? Kuumanz'? Nellänz'?
Kirjutagat neçe vajeh slogidme. Jonošttagat hänes kaik än'ku-
lund. Äjak än'kulund bukvad kaikutces slogas? Omik hot'
yks' slog än'kulund bukvata? Tehkat ningazo vaihidenke:
koritada, viritada, radnik, semeta, ambusketa.

**Kuverz' vaihes än'kulundoid, severz' hänes i
slogit.**

**Oma vaihed yhtes slogaspei (pä, nor), kahtes-
pei (lu-mi, ko-rond), kuumespei (sa-nu-da,
leh-te-sed) i m.t.**

Rad 26. Kirjuntagat anttut sanudad i kaikutte vajeh jagagat
slogile. Än'kulundad kaikutces slogas alahanpei jonošttagat.

Meças touvel pud oma pal'häd.

Kolhoz abutab školale. Traktor pašib, tapab, semen-
dab. Kinos ozutiba coman kartinan. Klubas oliba
kolhoznikad. Minä mänen opendamhaz lidnha. Zavo-
dal tehtas mašinad.

§ 4. Pehmitei znam „'“ i än'kulundad „i“ i „ı“

Rad 27. Lugegat vaihiden parad i kaçkat mi tegese, konz
yhted i nedzo bukvad, no pehmitajan znananke anttas toizen
vaihen.

Nor — nor'	houg — houg'	hul — hul'
sen — sen'	mel — mel'	kar — kar'
bol — bol'	kel — kel'	soum — soum'

Rad 30. a) Ez'mäi kirjutagat vaise keváz' kuiden nimed.

b) Sid kirjutagat keza kuiden nimed.

v) Sid kirjutagat syguz' kuiden nimed.

g) Sid kirjutagat tal'v kuiden nimed.

Vaihed pehmitajan znananke alahanpei jonošttagat.

Janvar', fevral', mart, aprel', mai, ijun', ijul', avgust, sentäbr', oktäbr', nojabr', dekabr'.

**Konz jäl'gmaine sätkulund sanuse vaihes pehm-
däs, tariz jäl'ges hänt panda pehmittei znam „'“.**

Rad 31. Lugegat sanundad i kirjutagat hiišpei ned vaihed, kudamiš lop agjas sätkulund om pehmitajan znananke.

Hänel om päš mel'. Tariz opeta kel'. Syguzel pih-
kuiš kazvab sen'. Hän om nor', da päš om hol'. Jär-
vel oli diki tyn'. Sur' i pen' tuliba demonstračijale.
Artel' lapsid astub školha. Miiden deryunan taga kaz-
vab sar'. Kar' hebo joksi tedme. Petä om Kolän
vell'.

Rad. 32. Kirjutagat anttut sanundad i tockiden sijas pangat
kut sättas ned vaihed, kudamed oma anttut skolkiš.

Suriš puiš om sanged (kored).

Verkko putui (sured) kala.

Miša om völ (pened). Mašal om
(grifelid).

Kuume otta (kahten) kerdad, lineb
(kuden).

Dnepral om (sured) elektrostançij. Kinos
ozutase (uded) kartin.

Rad 33. Kirjutagat anttut sanutes i jonořtagat alahanpei ned
vaihed, kudamiř om keskes pehmitel znam.

Tuli tal'v. Kolhoznikad ajoiba meçzagotovkoile. Hij
radoiba brigadoil. Yhted zagotvläiba meçan, a toi-
zed vediba. Kuz'ma vedi Kar'kol. Van'ka vedi Zor'kal.
Hij radoiba comin, miře pigemba vipolnida zadaniç.
Kuz'ma sai premijaks' pal'ton, a Van'ka kuz' metrad
materijad.

Rad 34. Anttut vaihiřpei kirjutagat vaiře ned, kudamiř om
keskes pehmitel znam.

Mel'vad, ozavad, Kolä, Kol'ka, Manä, Man'ka, Varä,
Var'ka, heled, hel'gub, sel'ged, Kar'ko, buly, bul'skab,
řanä, řan'ka, Vasä, Vas'ka, Petä, Pet'ka, Dunä,
Dun'ka, red'kad, Kuzä, Kus'ka.

**Pehmitel znam „'“ vaihel keskes ozutab, miře
se sätkulund, kudamenno hän siizub, sanuse
pehmdäs. Ninga: Kuz'ma, Kar'ko.**

Rad 35. Kirjutagat anttut vaihed. Lugegat hiid änelaz i jonoř-
tagat alahanpei vaiře ned, kudamiř keskes ili lop agjas ku-
lub pehmdäs sätkulund, a pehmitäjad znamad pandut iile.
Kaçkat mitte bukv siizub edel nenid sätkulundoid.

Silmäd, hol', pilved, nimed, neçil, kyl'bet', kyl'ged,
vildä, pen', hil, sur', nem', kuz', sirpid, vol'dä, gir,

hir, Svir, voz', yks', tyn', şpilk, sar', pitk, lodır, kozır, notil, noril, mustil, stolil, vouktıl.

Rad 36. Kirjutagat anttut sanutez i alahanpei jonoştagat vaişe ned vaihed, kudamiş lop agjas ili keskes kulub pehmdäs sätkulund, a pehmitajad znamad pandut iile.

Ikva.

Eskimosoil iile heboid i lehmid. Oma yhted koirad i pedrad. Koirid söttas lihal. Konz kuna tariz ajada, tat vallästab kebmäha regudehe koirid. Venehed tehtas luişpei i tylenin nahkoişpei. Ajelesoi edahaks merhe. Ikva mahtab ajada venehel i koiril.

Konz keskes ili lop agjas kulub pehmdäs sätkulund, panese pehmitai znam, no konz edel neçidä sätkulundad siizub „i“ ili „ı“, siloi pehmitai znam ij pande.

Rad 37. Ez'mäi lugegat, a sid kirjutagat anttut sanundad i pangat pehmitai znam niden sätkuluidenno, kudamed kultas pehmdäs, no muştkat, konz ij tariz pehmitajad znamad, hot' sätkulund i kulub pehmdäs. Jonoştagat nene vaihed.

Sviril om stroidytsur' elektrostançij. Parded lendliba ylähaks noril. Kolhoznikad keratas pyudoilpei kivid. Suril i penil gazet kädes. Miiden kolhozas oma jaslid. Lapsid toiba jaslihe. Vanä osti tetratin i karandaşin. Jalges talved lineb kevöz. Kaice iciiz tervhuz. Kalanikad notil i verkoil saiba äjan kalad.

Rad 38. Kirjutagat anttut vaihiden parad i kaçkat, kus om pandut pehmitai znam i kus hänt iile, hot' sätkulund i sanuse pehmdäs.

Jälg — jäl'ged.
Sär'g — särgid.
Sor'm — sormed.
Kor'b — korbed.

Kur'g — kurged.
Tal'v — tal'ved.
Nor'm — normed.
Kol'ç — kol'çäd.

Konz vaihes kulutas pehmdäs kaks' sätkulundad i hij siiŕtas sireti, pehmitai znam panese vaiŕe ez'mäizen sätkulundannost. Ninga: sor'm, tal'v, sär'g.

Rad 39. Kirjutagat anttut vaihed kut oma, a sid icesatoišpei tehkat sanundad neniden vaihidenke.

Ol'g, nor'm, tal'v, sär'g, kyl'm, kyl'g, kor'b, sol'm, kol'ç, kur'g.

Rad 40. Kirjutagat anttut vaihiden parad.

pilv — pilved pitk — pitkäd
sirp — sirpid hill — hilläd.

Konz vaihes kulutas pehmdäs kaks' sätkulundad i hij siiŕtas sireti, pehmitai znam ij pande ni kudamennost, jesli edel hiid siizub än'kulund „i“ i „l“

Rad 41. a) Lugegat anttut sanutez i kirjutagat hänespei kaik ned vaihed, kudamiŕ kulutas pehmdäs yks' ili kaks' sätkulundad.

b) Jonoŕtagat yhtel jonol ned vaihed, kudamiŕ om pandet znam, a kahtel jonol ned, kudamiŕ iile pandet pehmitajad znamad.

Sanugad mihe iile pandet pehmitajad znamad?

Kaiken igän Vladimir Iljic radoi rabocijoil keskes. Çarin aigan rabocijoile elihez diki hubin, izandad vediba hiişpei jäl'gmaized soned. Paksus rabocijad piitoşti keradelihezoi i Vladimir Iljic openzi, kut tariz elo tehta toizin. Äjan kerdoid händast iştuteliba tyrma, oigendeliba Sibirihe, dovedihez pageta hänele toizihe maihe. No kaikjal i kaikan hän openzi rabocijoid, kut rata i odol'dä kapitalistoid, kut tehta sovetkij vlast'.

§ 5. Kaks'jaized än'kulundad.

Rad 42. Kirjutagat anttut sanutez i jonoştagat alahanpei ned vaihed, kudamiş oma kaks'jaized än'kulundad. Sid nene vaihed kirjutagat vól erizi.

Miiden kolhozas om äi lehmid. Hij tegiba penid vazaijid. Mij, pionerad, otimei şefstvan hiiden päl. Minei oli vouktan oçanke kirjav vazaine. Händast minä kuçuşkanzin „Loukoi“. Kaikutcel peiväl şkolaspei tulduť minä rizoitelin vazaiizen: jotlin händast maidol. Mişe oleiz kuiv, levitelin ol'ged. Loukoi oli coma i kulläine. Toized vazad oliba mugazo comad. Mij lugimei kirjoiş i nevoimei vanhambile, kut tariz vottäs ymbri vazoiş.

Rad 43. Lugegat anttut sanundad i kirjutades jonoiziden sijas pangat ned bukvad, mitced tariz.

Ko-han i ku-kun tehtas ro-daspei. Po-tnaspei i şukuspei ombeltas sobad. Podrädas vedetas parded i ho-gon. Mi-den ko-r nutab oravid. Py-dol vihotab

ozim. Mij elämei dery-nan ry-nal. Hi-n tariz panda sabrha puddas.

Rad 44. Anttut vaihed kirjutagat i jagagat slogile. Sid nene slogad sanugat änelaz i kundelkat, kut sanusoi ned slogad, kudamiş oma kaks'jaized än'kulundad. Vaihed jagagat slogile ninga: vou-ged, sii-bäz, luu-kas.

Vouged, laukas, oiged, siibäz, roudad, vouktad, kuume, peiväine, koiraine, koivuine, muiged, oigenda, hougid, poigad, loudad, pyuväz.

Rad 45. Ez'mäi lugegat, a sid kirjutagad anttut vaihed i sanugat, voibik hiid jagada slogile.

Loud, soum, kuuk, şuuk, roud, koir, koiv, hiin, liib, pyud, ryun, maid, kaik, voin, luuk, tuuk, miil, liib, houg, houg', pei, maid, raid.

Konz vajeh tariz kirjutada strockalpei strockale, kaks'jai-zen än'kulundan bukvad toine toizespei ij erigoitelkoiş.

Vaihes äjak än'kulundoid i kaks'jaizid än'kulundoid, severz' i slogid.

Ninga: ko-di, vou-ged.

Rad 46. Anttut vaihidme tehkat icesatoişpei sanundad i kirjutagat tetratihe.

Roud, soudas, liib, siin, hiin, loukas, deryun, koir, peiväd, cuuk.

Rad 47. Kirjutagat alemba anttut sanutez i alahanpeijonoştagat ned vaihed, kudamiş oma kaks'jaized än'kulundad. Sid jonoştet vaihed kirjutagat erizi ninga: ez'mäi ned vaihed, kudamiş kaks'jaizes än'kulundas bukvad oma yhtevuitced, a sid ned vaihed, kudamiş oma kaks'jaizes än'kulundas bukvad ij yhtevuitced.

Miiden urok keskustad.

Voumicihez urok. Lapsed surduiba. Jäl'ghe zvonkad dezurnij kaikid oigenzi irdale. Oli coma i läm pei. Lapsed organizuiba yhthized vändod. Naku arteline lapsid pajoidenke käveleb krugaizel. Naku niicukaized hyppitas loudal, a prihaized vätas mächu. Senä luukas löb mäcun, kudam edahaks lendatab edelespei. Andoiba zvonkan i lapsed möst veslad joksiba klasha.

§ 6. Jota „j“.

Rad 48. Kirjutagat anttut sanundad i alahanpei jonošttagat ned vaihed, kudamiš oma jotanke än'kulundad.

Jäl'ges Oktäbr'skijad revolycijad miiden mas kaikeie tegihezoi izandad rabocijad i krest'janad.

Kommunisticeskijan partijan vozd' om Stalin. Enamb mašinoid — kebjemb tehta uden elon. Elektriceskijad stančijad anttas vägen fabrikoilei, zavodoile.

Kolhoznijas pajaspei kulub malatoiden judu. Järves saiba äjan joršid.

Jyvišpei melličal tehtas jouhon.

Rad 49. Kirjutagat anttut vaihed i jagagat hiid slogile. Alahanpei jonošttagat ned slogad, kudamiš om jota „j“. Kaçkat mitciš kulundoišpei oma jonoštet slogad i sanugat hiid änelaz.

Zoja, Jura, janiš, Jakof' jyvä, juraidab, paja, pajatab, jogi, oja, ajada, kojadab, ujelese, ujuda, ohjased, kirjutab.

Rad 50. Kirjutagat anttut vaihed i tehkat mugazo, kut 49 rados. Kaçkat mitciš kulundoišpei oma jonoštet slogad i sanugat hiid änelaz.

Jougad, juudei, ojaine, korjaine, kirjaine, jouhob, mujouda, ujouda, ajouda, harjaine, pohjaine, kabjaine, kirjoiden.

Rad 51. Tehkat mugazo, kut 49 i 50 radoiš, kaçkat, mitçiş kulundoišpei oma jonošet slogad i sanugat hiid änelaz.

Jäsketa, jokseta, jaslid, järved, jorşid, janvar', kirjad, Şimjär', Korbjär', kond'jad, capjad, sord'jad, pohjad, sobranijad, sovetskijad, pajonke, kond'jad.

Jota „j“ än'kulundanke andab slogan.

Neçiş slogas eraşti voidas olda völ i toized än'kulundad i sätkulundad.

Ninga: jou-gad, jan-var'. Konz vajeh kirjutase strockalpei strockale, jotanke slogas bukvid toine toizespei erigoitelta ij tariz. Vaihes äjak än'kulundoid, kaks'jaizid än'kulundoid i jotanke än'kulundoid, severz' i slogid.

Rad 52. Kirjutagat anttut sanundad i jonoştagat lop agjad niş vaihiş, kudamiş agjas jäl'ges sätkulundad siizub jota „j“.

Kirj andab miile tedon. Hybj om hişşnij lind. Kolhoznij hazj om ahttet kagr snapuil. Oktäbskij revolycij oli sur' azj proletariatan rados. Tehta soçializm om sur' azj miiden stroindas. Pida puhtaz iciiz hibj. Kolhoznik pidä podkovas hebon kabj. Lehmän kabj om kahtes polişkospei.

Rad 53. Kirjutagat anttut vaihiden parad ijagagat hiid slogile. Voibik jagada slogille ez'mäized vaihed kaikutces paras.

Kabj — kabjad. Harj — harjad. Agj — agjad.

Hibj — hibjad. Tyhj — tyhjad. Syrj — syrjad.

Kirj — kirjad. Pohj — pohjad.

**Jota „j“ yks'näs ili sätkulundanke slogad ij
anda, ij tege.**

Rad 54. Lugegat anttut sanutez i kirjutagat hänespei vaiše ned vaihed, kudamiš om jota „j“.

Keväs' deryunas.

Tuli keväs'. Pei paštaškanz' lujemba. Lumi sulaškanz' i jokseškanziba ojaized. Jär'ved i joded avai-zihezoi. Lapsed pal'hil jougoil joksetas irdal. Lämmiš maišpei letas mijale gracad, skvorčad, juučned, sarak-linduized i toized lindud.

Kehub rad i kolhozas. Kolkoznijad aitad ij juudjad, hij oma töuttet semend jyvil. Kolhoznikad kiruhtäs aigal panda jyvän maha, miše kazdaiz parembad liibäd.

§ 7. Zvonukahad i zvonutomad sädkulundad.

Rad 55. Soubakat kämnil korvad i sanugat jäl'geti ningomad kulundad: D-T, Z-s, Z-š. Mitciden kulundoiden sanudes kulub, zvon? A mitciden kulundoiden sanudes kulub vaiše šum? Tehkat ningazo kulundoidenke B-P, Ç-K, V-F.

Kulundad b, v, g, d, z, z, l, m, r kulutas i sanusoi änekahas, zvonunke' i nečen täht hij kuçusoi zvonukahad sätkulundad.

Kulundad k, p, t, f, š, h, ç, c s kulutas i sanusoi änetä, zvonuta, nečen täht hij kuçusoi zvonutomad sätkulundad.

Rad 56. Erased zvonukahad i zvonutomad sätkulundad siišta
oine toizespei paralaz. Alahan parad kirjutagat tetratihe.

Zvonukahad i zvonutomad sätkulundad paroidmes

Zvonukahad sätkulundad: **b v g d z z**

Zvonutomad sätkulundad: **p f k t ş s**

Rad 57. Kirjutagat anttut stihotvorenij i kaikutces vaihes jonoş-
tagat alahanpei yhtel jonol zvonukaz sätkulund i kahtel jonol
zvonutoi sätkulund.

Keza.

Lämmal hengib tullöihut,
Lämmas paştab pei.
Järverandas peskuizel
Kyl'beb lapsid äi.

Buläitas, ku kalacized,
Lämmas vedes hij,
Ilod hiiden kulutas
Jär'verandanno.

Robhidenke jostas hij
Marjoid poimmaha.
Mäneb artel' nityle
Tipha vänmaha.

Vesol kezal lapsile:
Radoid, vändoid äi,
Väta, rata abutab
Vesol keza pei.

Rad 58. Kirjutagat anttut vaihiden parad i kaikutces paras toizes vaihes jonošttagat alahanpei sireti siizjad kaks' zvonu- tomad sätkulund bukvad. Ninga: vouktad, korktad.

Vouged — vouktad. Kandab — kantta.
Korged — korktad. Kirgub — kirkta.
Andab — antta. Ladib — lattä.
Lugeb — luktä. Kyndab — kyntta.
Siizub — siišta. Nagriz — nagrištadai.

Konz vaihes sireti siištas kaks' sätkulundad i jäl'gmäine hiiš om zvonutoi, siloi i ez'mäine om zvonutoi.

§ 8. Zi, ši.

Rad 59. Kirjutagat anttut sanundad i jonošttagat vaihed, ku- damiš om zi ili ši. Sid nene vaihed kirjutagat völ erizi.

Miiden zavodoil tehtas äjän mašinoid. Kolhozoiš i sovhozoiš äjan radoid ratas mašinoil. Traktor pašib, tapab i radab toizid radoid. Šimjär' jär'ves kolhoz- nijad kalanikad saiba äjan joršid. Jorš om kala zir- nij. Kalanikad uzinaks kiitiba joršid.

Rad 60. Anttut vaihidenke tehkat icesatoišpei sanundad kirjutagat tetratihe.

**Mašin, zilo, kazi, joršid, rušib, šinad, šihaidab.
zi i ši kaikan kirjutasoi bukvanke i.
Ninga: uzin, šinad.**

Rad 61. Kirjutagat kokonaizelaz vastused anttut kyzundolei; **Zi, ši** alahanpei jonošttagat.

Kus tehtas mašinad? Mitte mašin pašib kolhozas? Mitced zivatad oma miiden kolhozois? Mitte zivat om ani zirnij? Kus eletas joršid?

(Zavodoil, traktor, hebod, lehmäd, sigad, lambhad i toized; siga; jär'viš i jogiš.)

§ 9. Ca, Cu.

Rad 62. Kirjutagat anttut sanundad i jonošttagat vaihed, kudamiš om **ca** ili **cu**. Sid nene vaihed kirjutagat erizi.

Farforovijoil zavodoil tehtas cainijad caskad, blödaized, torelkad i toized farforovijad ast'jad. Roudan tehtas cugunaspei. Cugun om diki kova. Casud ozutadas aigan. Školás ratas casuidme. Miiden laukas oma casud, cugunad, cuukad, caškad, cainikad i äi toizid tavaroid.

Rad 63. Anttut vaihidenke tehkat icesatoišpei sanundad i kirjutagat tetratihe.

Caškad, casud, cuklos, curu, mäcud, cugun, cunzud, cucal.

**Ca i Cu kaikan kirjutasoi bukvidenke A, U.
Ninga: cašk, curu, cucal.**

Rad 64. Kirjutades skopkiš anttut vaihed kändelkat muga, kut tariz.

Lapsile ostiba (mác). Tele vediba äjan (curu). Kavkazal kazvatadas (cai). Sö erizi

(caşk). Senen solaziba sur'he.... (lac). Kolhozni-koile mur'gnöks kiitiba kartohkoid sures.... (cugun). Tedriden sades meçnik teki.... (cucal).

§ 10. Kaks'jaized sätkulundad.

Rad 65. Kirjutagat anttut sanutez i niş vaihiş, kudamiş siiştas sireti kaks' yhtevuittuşt, sätkulundad, jonoştagat nene sätkulundad alahanpei.

Ende Ivan eli golläs. Ma oli pomeşşikal. Iveral oli nellän kesken penid lapsid. Radli hän pomeşşikale i kulakole, a maksoiba hänele vähan. Kanz eli näl'gal. Nygude Ivan däd om kolhozas. Rad peivid hän tegeb äjan. Syguzel äi kilogrammoid liibäd tulleb hänen döläha. Hänen lapsed Anna i Vasä käveltas şkolha. Anna opendase toizes, a Vasä nelländes klassas.

Rad 66. Kirjutagat anttut sanundad i tockiden sijas pangat ned vaihed, mitced sättas.

Vera i..... şkolha..... Hij opendasoi toizes.... Annan..... kuçtas Koläks. Hänele mäneb.... voz'. Rabocijad i krest'janad.... partijan rukovodstvadme stroidäs soçializman. Parizskij..... oli 1871 vodel.

Tedandan täht: Anna, kommunisticeskijan, vellen, asttas, klassas, kommuna, nellänz'.

Rad 67. Kirjutagad anttut vaihed i jonoştagat hiiş kaks'jaized sätkulund bukvad.

Tänna, sinna, asttas, ostta klassas, hyppäht', nellän, vellen, kommunist, jaşşik, Sollär', nutta, otta, kannta, veşşad, ovosşad, zelläd, gruppad.

Konz vaihes sireti kulub kaks' yhtevuittušt sätkulundad, kirjutase sireti kaks', yhtevuittušt' sätkulund bukvad.

Konz vajeh kirjutase strockalpei strockale, yhten bukvan võib kirjutada strockale, a toizen toizele.

Ninga: sin-na, tän-na, vel-led

Rad 68. Kirjutagat anttut vaihed i tockiden sijas pangat ned bukvad, mitced tariz.

Jaš... ik, sin... a, tän... a, ost... a, ast... a, hyp... ib
hel... än, kom... unist, klas... as, veš... ad, ovos...
ad, polt... a, huut... a, kynt... a, kant... a, Än... a,
vest... a.

Rad 69. Vaihidenke, kudamed oma anttut 68 rados, tehkat icesatoišpei sanundad i kirjutagat tetratihe.

Terminad.

1. Sanund — predlozenije.
2. Sanutez — rasskaz.
3. Tock — tocka.
4. Slog — slog.
5. Strock — strocka.
6. Kulund — zvuk.
7. Bukv — bukva.
8. Än'kulundad — glasnije.
9. Sätkulundad — soglasnije.
10. Kaks'jaized än'kulundad — dvoijnije glasnije.
11. Kyzund sanund — voprasitel'noje predlozenije.
12. Kida sanund — voskliçatel'noje predlozenije.
13. Sanu sanund — povestvovatel'noje predlozenije.
14. Zvonukahad — zvonkije.
15. Zvonutomad — gluhije.
16. Kaks'jaized sätkulundad — dvoijnije soglasnije.

Kirjan sydäiolend.

Ez'mäine voz'.

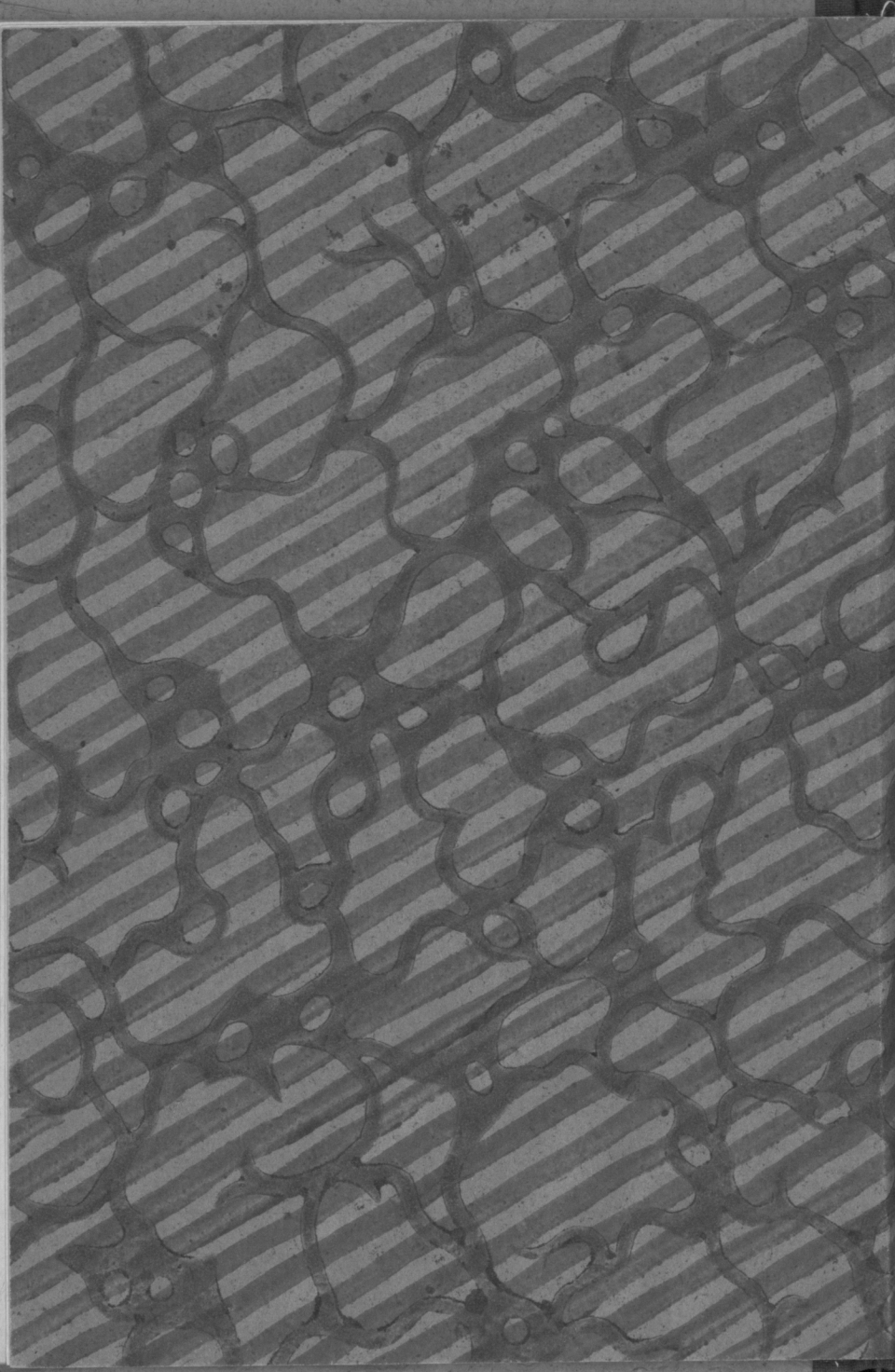
1. Sanund	3
2. Vaihiden yhtištuz sanundas	8
3. Sur' bukv nimiš	10
4. Slogad i vaihiden kirjutez strockalpei strockale	12
5. Kulundad i bukvad	15
6. Än'kulundad i sätkulundad	16
7. Än'kulundad ä, ö, y	18
8. Kaks'jaized än'kulundad	19
9. Jota „j“	24

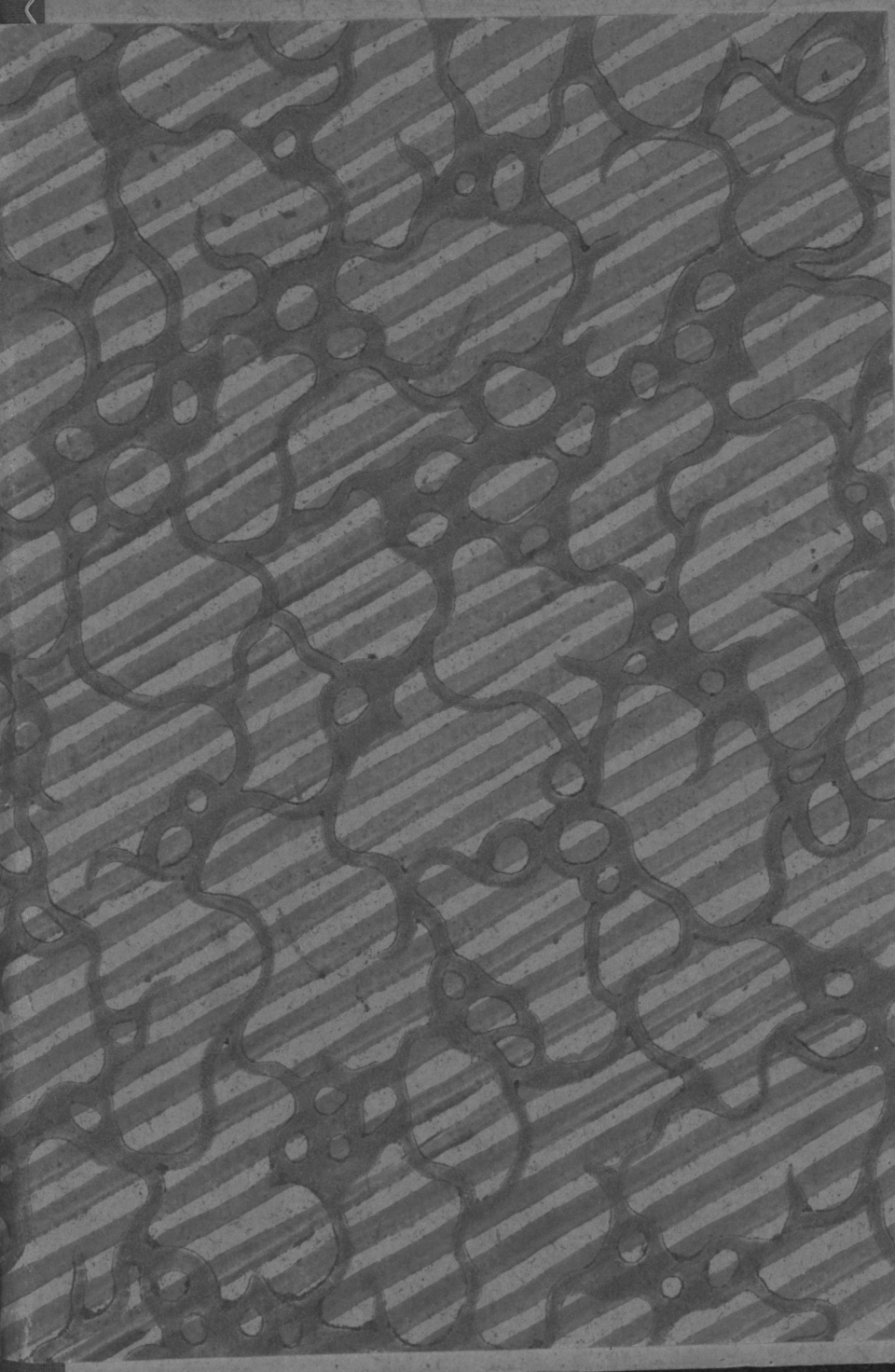
Toine voz'.

1. Kyzund sanundad.	26
2. Kida sanundad.	30
3. Alfavit.	32
4. Pehmitei znam „'“ i än'kulundad „i“ i „i“	34
5. Kaks'jaized än'kulundad.	39
6. Jota „j“.	41
7. Zvonukahad i zvonutomad sätkulundad.	43
8. Zi, Ši.	45
9. Ca, Cu.	46
10. Kaks'jaized sätkulundad.	47

Blank page with faint, illegible markings.

Арв 50 коп.

Корей 25 коп.

— XII

H/Beneck
21.

5649

Государственное Издательство „КИРЯ“
Ленинград
1934